

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
DAXİLİ İŞLƏR NAZİRLİYİ
POLİS AKADEMİYASI

İQTİSADİYYAT

TƏDRİS PROQRAMI

Azərbaycan Respublikası Təhsil
Nazirliyinin 28.04.2015-ci il tarixli
472 №-li əmri ilə qrif verilmişdir

B A K I-2016

Tərtib etdilər: “İctimai elmlər” kafedrasının rəisi,
polis polkovniki, t.ü.f.d., dosent
T.F. Əliyev

“İctimai elmlər” kafedrasının baş
müəllimi, polis kapitanı
A.Ə.Namazov

Rəyçilər: AR DİN-in Polis Akademiyasının
“Elmi-tədqiqat və radaksiya-nəşriyyat”
şöbəsinin rəisi vəzifələrini müvəqqəti
icra edən, polis polkovnik-leytenantı
i.ü.f.d., dosent
E.Ş.Səmədov

Azərbaycan Kooperasiya Universitetinin
“Mühasibat uçotu və audit” kafedrasının
müdiri, i.ü.f.d., dosent
Ş.Ə.Cəfərova

Elmi redaktor: AR DİN-in Polis Akademiyasının rəisi,
polis general-mayoru, h.ü.f.d., dosent
N.T.Əliyev

GİRİŞ

“İqtisadiyyat” fənn proqramı Azərbaycan Respublikası DİN-in Polis Akademiyasının müdavimləri üçün nəzərdə tutulmuşdur.

“İqtisadi nəzəriyyə” iqtisad elmlərinin fəvqündə dayanan mühüm bir elm kimi və iqtisadi fənnlər silsiləsində aparıcı mövqeyə malik olan bir fənn kimi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

İndi Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyə qədəm qoyduğu, yeni iqtisadi-sosial sistemə, real bazar iqtisadiyyatına keçdiyi bir zamanda iqtisadi-nəzəri biliklərin rolu xüsusi ilə artır. Bu, müasir şəraitdə müdavimlərin real iqtisadi münasibətlər gerçəkliyini obyektiv surətdə açıqlayan iqtisadi-nəzəri biliklərə olan zəruri tələbatdan irəli gəlir. Axı, əsaslı iqtisadi-nəzəri biliklər iqtisadi-sosial həyatda mövcud olan obyektiv proseslərin, qanunauyğunluqların, qarşılıqlı əlaqə və təsirlərin, müasir bazar münasibətləri mexanizminin mahiyyətini dərinlən açıqlamağa və öyrənməyə real kömək edir. Bu isə öz növbəsində insanları həyat davranışında və fəaliyyətlərində fəal olmağa sövq eləyir, elmi və mənəvi cəhətdən zəngin dünyagörüşlərinə malik olmalarına səbəb olur.

Sonuncu proqram 2010-cu ildə hazırlanmış və çap edilmişdir. Lakin bu nəşrdən keçən dövr ərzində həm iqtisadi həyatda, həm də bu elm sahəsinin özündə mühüm dəyişikliklər baş vermişdir. Ona görə də bu proqramın təkmilləşdirilməsinə zərurət yaranmışdır.

İndi nəşr olunan bu proqramda əvvəlkinə nisbətən əhəmiyyətli təkmilləşmələr aparılmış, yeni mövzular salınmış, mövzuların ardıcılığı qismən yeniləşdirilmiş, məzmun dəyişikləri aparılmışdır.

Proqramda kursun mənimsənilməsinə 45 saat vaxt ayrılmışdır ki, bunlardan 24 saat müəhazirə və 21 saat seminar məşğələləri üçün nəzərdə tutulub. Bundan əlavə proqramda

seminar məşğələləri üçün suallar və ədəbiyyat siyahısı,
həmçinin terminoloji lüğət də öz əksini tapmışdır.

İqtisadiyyat fənnindən dərslər saatlarının təxmini bölgüsü

№	Mövzuların adı	Cəmi	Müha-zirə	Semi-nar
1	2	3	4	5
1.	İqtisadiyyat fənninin predmeti və metodu.	4	2	2
2.	Cəmiyyətin iqtisadi sistemi.	4	2	2
3.	İqtisadiyyatda mülkiyyət münasibətləri.	4	2	2
4.	Təkrar istehsal və istehsal xərcləri.	4	2	2
5.	Makroiqtisadiyyat.	4	2	2
6.	Məşğulluq və işsizlik.	2	2	
7.	Bazar iqtisadiyyatı və bazar.	4	2	2
8.	Bazar mexanizmi: tələb və təklif. Bazar qiymətlərinin formalaşması.	4	2	2
9.	Maliyyə münasibətləri, dövlət büdcəsi və vergilər.	4	2	2
10	Pul-kredit və bank sistemi. Dövlətin pul-kredit siyasəti.	4	2	2
11.	İqtisadiyyatın dövlət tərəfindən tənzimlənməsi.	4	2	2
12.	Keçid dövrü iqtisadiyyatı. Azərbaycanın beynəlxalq iqtisadi əlaqələri.	3	2	1
	Cəmi:	45	24	21

Mövzu 1. İqtisadiyyat fənninin predmeti və metodu.

İqtisadiyyat və iqtisadi nəzəriyyə. İqtisadi nəzəriyyə-nin obyektı və predmeti. Predmetin xarakteri və funksiyaları. İqtisadi nəzəriyyənin predmeti haqqında.

İqtisadiyyatın təməl prinsipləri və onların makro, mikro, mezo və meqo səviyyədə nəzəri təhlili.

İqtisadi nəzəriyyənin şərh və tədqiqat metodları. İqtisadi hadisə və proseslər. İqtisadi anlayışlar. İqtisadi kateqoriyalar və onların təsir mexanizmi.

İqtisadi qanunlar və insanların iqtisadi fəaliyyəti.

Müasir ictimai elmlər sistemində İqtisadi nəzəriyyənin yeri. İqtisadi nəzəriyyə-iqtisad elmlərinin nəzəri-metodoloji əsasıdır. İqtisadi nəzəriyyə və insan amili. Resursların məhdudluğu və tələbatlarının sonsuzluğu.

İqtisadi tərəkür və onun rolu. İqtisadi nəzəriyyə və iqtisadi siyasət.

Müasir iqtisadi nəzəriyyələrin formalaşması və əsas istiqamətləri.

Neoklassik istiqamət, onun nəzəri - metodoloji prinsipləri. Neoklassik məktəblər və cərəyanlar.

İqtisadi hadisələrə subyektiv – psixoloji, fərdi və funksional yanaşma.

Klassik və marjinalist prinsiplərin sintezi. Neoklassik qiymət nəzəriyyəsi.

Neoliberalizm, onun nəzəri – metodoloji prinsipləri, məktəb və cərəyanları.

Monetar iqtisadi nəzəriyyələr: Monetarizm, iqtisadi təklif və səmərənin gözləmə nəzəriyyələri.

Keynsçilər, keynsçiliyin təkamülü; neoklassik sintez, ordotoksal və sol keynsçilik.

İnstitusional – sosioloji istiqamət.

Seminar məşğələsinin sualları:

1. “İqtisadiyyat” elminin yaranma tarixi. Maddi nemətlərin istehsalı-bəşəriyyətin inkişafının əsasıdır.
2. İqtisadiyyatın predmeti: istehsal, bölgü, mübadilə və istehlak prosesi. İqtisadiyyatı öyrənmə metodlarının müxtəlifliyi.
3. İqtisadi qanunlar, onların növləri və xarakteri.
4. İqtisadi məktəblər.

Əsas ədəbiyyat siyahısı:

1. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik. 1993-cü il.səh.4-20
2. İqtisadiyyat (iqtisadi nəzəriyyənin əsasları) 1998-ci il.səh.3-23
3. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik, 2002-ci il.səh.3-26
4. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik, 2007-ci il.səh.3-30
5. S.İbadov. İqtisadiyyat. Dərslik. BDU. Bakı, 2008.səh.3-15
6. Z.Hüseynova. İqtisadi nəzəriyyə. Dərs vəsaiti. Bakı, 2007-ci il.səh.3-31
7. К.П.Макконнел, С.Л.Брю. Экономика. Москва, 2009.səh.7-14
8. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik. E.Kərimov, B.Osmanov. Bakı, 2010.səh.5-29

Əlavə ədəbiyyat siyahısı:

1. Балдоржиев, Д.Д. Экономическая теория: Учеб. пособие / Д.Д. Балдоржиев. – Смоленск, 2002. -396 с.
2. Борисов, Е. Ф. Основы экономики: Учебное пособие / Е. Ф. Борисов. – М.: Юрайт – Издат, 2009. – 316 с.
3. Куликов, Л.М. Экономическая теория: Учебник/Л.М. Куликов. – М.: ТК Велби, Издательство Проспект, 2010. – 432с.
4. Современная экономика: Учебное пособие /Под ред. О. Ю. Мамедова. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2011. – 456 с.
5. Экономика: Учебник / Под ред. Р. П. Колосовой. - М.: Норма, 2011. – 345 с.
6. Экономика: Учебное пособие /Под ред. А.С. Булатова. – М.: Юристъ, 2009. – 896 с.

Mövzu 2. Cəmiyyətin iqtisadi sistemi.

İqtisadi sistem anlayışı. İqtisadi sistemin ünsürləri. İqtisadi sistem və iqtisadiyyatın başlıca problemi. İqtisadi məqsədlər. İstehsal imkanları. İqtisadi seçim. Bunların qarşılıqlı əlaqəsi.

İqtisadi sistemin formaları. İnzibati-amirlik sistemi. Bazar sistemi. Qarışıq sistem. ənənəvi sistem. “Qərb” və “Şərq” iqtisadi sistemləri. “İqtisadi sistem”lərin strukturu. İqtisadi sistemin inkişafında ümümbəşəri və keçici iqtisadi formaların nisbəti.

İqtisadi psixologiya və ideologiya. İqtisadi sistemdə iştirakçının mövqeyi.

İqtisadi sistemin inkişafının qanunauyğunluqları, fəaliyyəti və tənzimlənməsi.

İqtisadi sistemlər və onların transformasiyası.

Seminar məşğələsinin sualları:

1. İqtisadi sistem anlayışı, məzmunu və quruluşu.
2. İctimai-iqtisadi formasiya anlayışı. Bazis və üstqurum.
3. İstehsal üsulu və onun amilləri.
4. İqtisadi sistemin inkişaf qanunauyğunluqları.

Əsas ədəbiyyat siyahısı :

1. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik. 1993-cü il.səh.21-40
2. İqtisadiyyat (iqtisadi nəzəriyyənin əsasları) 1998-ci il.səh.24-46
3. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik, 2002-ci il.səh.27-48
4. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik, 2007-ci il. səh.31-52
5. Z.Hüseynova. İqtisadi nəzəriyyə. Dərs vəsaiti. Bakı, 2007-ci il. səh.25-43
6. К.П.Макконнел, С.Л.БРЮ. Экономика. Москва, 2009. səh.24-32
7. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik. E.Kərimov, B.Osmanov. Bakı, 2010. səh.30-44

Əlavə ədəbiyyat siyahısı:

1. Экономическая теория: Учеб. пособие /Под ред. Н.И. Базылева.- М.: ИНФРА – М, 2011. – 662 с.
2. Экономическая теория: Учебник / Под общей ред. Г. П. Журавлевой, Л. С. Тарасевича.- М. ИНФРА-М, 2011.-714 с.
3. Экономическая теория: Учебник / Под ред. Н.И. Базылева, С.П. Гурко. – М.: ИНФРА-М, 2010. -512 с.
4. Экономическая теория: Учебник / Под ред. О.С. Белокрыловой. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2011.-448 с.

5. Экономическая теория: Учебник/ под ред. В.Д. Камаева, Е.И. Лобачевой.-М.:Юрайт-Издат,2010.- 557с.
6. Экономическая теория: Учебное пособие /Под ред. В.И. Видяпина. – М.: ИНФРА – М, 2011. – 714 с.

Mövzu 3. İqtisadiyyatda mülkiyyət münasibətləri.

Mülkiyyət kateqoriyasının məzmunu. Mülkiyyət haqqında tarixi və müasir baxışlar.

Mülkiyyətin obyekt və subyektləri. Mülkiyyətin iqtisadi və hüquqi aspektləri. Mülkiyyət münasibətlərinin məzmunu.

Sahibolma, mənimsəmə, istifadətmə və sərəncamvermə.

Cəmiyyətin iqtisadi sistemi və mülkiyyət formalarının vəhdətləri.

Mülkiyyətin əsas və törəmə formalara bölünməsi və bunun səbəblərinin şərhli. Özəl (xüsusi), dövlət və bələdiyyə əsas mülkiyyət formaları kimi.

Mülkiyyətin tarixi tipləri və formaları.

Mülkiyyətin törəmə formaları: səhmdar cəmiyyətinin mülkiyyəti, kooperativ mülkiyyət, fərdi mülkiyyət, qarışıq mülkiyyət, intellektual mülkiyyət, ictimai təşkilatların mülkiyyəti və s.

Azərbaycanda dövlət mülkiyyət obyektlərinin özəlləşdirilməsi və mülkiyyətin müxtəlif formalarının təşəkkülü.

Mülkiyyətin iqtisadi reallaşdırılması. İqtisadi mənimsəmə və iqtisadi mənafeələr. Bazar iqtisadiyyatı sistemi – səmərəli reallaşdırma şərti kimi. Mülkiyyətin reallaşdırılmasının sosial aspekti.

Seminar məşğələsinin sualları:

1. Mülkiyyət iqtisadi sistemin əsası kimi, onun yaranma tarixi.
2. Mülkiyyətin növləri, əsas və törəmə formaları, obyektləri və subyektləri.
3. Mülkiyyət hüquqi kateqoriya kimi. Ona sahibolma, istifadətmə və sərəncamvermə. Mülkiyyətin iqtisadi reallaşdırılması formaları.
4. Mülkiyyətin dövlətsizləşdirilməsi və özəlləşdirilməsi.

Əsas ədəbiyyat siyahısı:

1. İqtisadi nəzəriyyə. Bakı 2007-ci il.səh.45-62
2. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik, 2002-ci il. səh.58-74
3. İqtisadiyyat (iqtisadi nəzəriyyənin əsasları)
1998-ci il.səh.47-65
4. S.İbadov. İqtisadiyyat. Dərslik. BDU. Bakı, 2008.
səh.96-121
5. Z.Hüseynova. İqtisadi nəzəriyyə. Dərs vəsaiti. Bakı,
2007-ci il. səh.27-40
6. К.П.Макконнел, С.Л.БРЮ. Экономикс. Москва,
2009. səh.50-61
7. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik. E.Kərimov, V.Osmanov.
Bakı, 2010. səh.23-45

Əlavə ədəbiyyat siyahısı:

1. Борисов, Е.Ф. Экономическая теория: учеб. для студентов вузов, обучающихся по гуманитар. и техн. спец. / Е.Ф. Борисов. - 4-е изд., перераб. и доп. - Москва: Высш. образование, 2006.—391 с.

2. Булатов, А.С. Экономика: Учебник / А.С.Булатова, 4-е изд. - М.: Экономистъ, 2008. – 831 с.
3. Курс экономической теории: Учебное пособие / Под ред. д.э.н., проф. А.В.Сидоровича; МГУ им. М.В.Ломоносова. – М.: Дело и сервис, 2007. – 540 с.
4. Экономическая теория (политэкономия): учеб. для студентов вузов., обучающихся по экон. спец. / Под общ. ред. В.И.Видяпина, Г.П.Журавлевой.—Изд. 4-е.—Москва: ИНФРА-М, 2007.—638 с.
5. Экономическая теория для студентов вузов / Под ред. В.Д.Камаева. – изд. 13-е, перераб., доп. – М.: Владос, 2007 – 591 с.
6. Экономическая теория: учебник для студентов вузов, обучающихся по экономическим направлениям и специальностям / Под ред. проф. А.И.Добрынина, проф. Л.С.Тарасевича.—3-е изд., доп. и испр. - Санкт-Петербург: СПбГУЭФ: Питер, 2008.—542 с

Mövzu 4. Təkrar istehsal və istehsal xərcləri.

Təkrar istehsalın mahiyyəti. Fərdi və ictimai təkrar istehsal. Təkrar istehsalın fəzaları. Təkrar istehsalın növləri. Geniş təkrar istehsalın tipləri.

Maddi istehsal və qeyri-istehsal sahələri. Qeyri-istehsal sahəsinin ictimai əmək bölgüsündə yeri və rolu. Postindustrial cəmiyyətin formalaşması və qeyri-istehsal sahəsi. İctimai təkrar istehsal və qeyri-istehsal sahəsi.

Xidmətlərini mahiyyəti və onların təsnifatı. Xidmətlər sosial-iqtisadi kateqoriya kimi. Maddi və qeyri-maddi xidmətlər, onların istehsalı və istehlakı.

Qeyri-istehsal sahəsində iqtisadi münasibətlərin xarakteri və inkişaf meylləri.

İstehsal xərclərinin mahiyyəti. Daxili və xarici istehsal xərcləri. İstehsal xərclərinin növləri və quruluşu. Sabit, dəyişən və ümumi xərclər. Orta xərclər və onların dinamikasına təsir edən amillər. Firmanın qısamüddətli və uzunmüddətli fəaliyyəti. Məhsulun həcmnin artırılması ilə istehsal xərclərinin səviyyəsinin əlaqəsi. Son hədd xərcləri və məhsul buraxılışının optimal həcmi. İstehsal xərcləri dinamikasının qrafik təsviri.

Alternativ xərclər. Alternativ xərclərin istehsal xərclərinin səciyyəsinə təsiri. Ümumi iqtisadi xərclər.

Mənfəətin məzmunu. İqtisadi mənfəət. Normal mənfəət və sahibkarlıq gəliri. Mənfəətin səviyyəsinə təsir göstərən amillər. Mənfəət norması və rentabellik. Mənfəətin artırılması yolları.

Seminar məşğələsinin sualları:

1. İctimai təkrar istehsal anlayışı.
2. Geniş təkrar istehsalın tipləri.
3. İstehsal xərclərinin təsnifatı.
4. Qeyri-istehsal sahəsinin xərclərinin maliyyələşdirilməsi.

Əsas ədəbiyyat siyahısı:

1. İqtisadi nəzəriyyə. Bakı 1993-cü il.səh.65-84
2. İqtisaiyyat (iqtisadi nəzəriyyənin əsasları) 1998-ci il. səh.72-94
3. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslük, 2007-ci il. səh.85-105

4. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik, 2002-ci il. səh.72-95
5. Azərbaycan iqtisadiyyatı. Dərslik (red. İ.H.Aliyev). Bakı, 1998-ci il, səh.79-106
6. S.İbadov. İqtisadiyyat. Dərslik. BDU. Bakı, 2008. səh.128-136
7. Z.Hüseynova. İqtisadi nəzəriyyə. Dərs vəsaiti. Bakı, 2007-ci il. səh.132-145
8. К.П.Макконнел, С.Л.БРЮ. Экономикс. Москва, 2009. səh.65-78
9. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik. E.Kərimov, B.Osmanov. Bakı, 2010. səh.86-112

Əlavə ədəbiyyat siyahısı:

1. Авадшева С.Б. Розанова Н.М. Теория организации отраслевых рынков. М.: Магистр, 1998.– 320с.
2. Адрианов В.Д. «Новые индустриальные страны» в мировом капиталистическом хозяйстве. М.: Международные отношения, 1989.– 184 с.
3. Алмазов О.А. Золото и валюта. М.: Кооператив «Прасковья», 1995.– 192 с.
4. Аникин А.В. Путь исканий: социально-экономические идеи в России до марксизма. М.: Политиздат, 1990.– 415 с.
5. Аникин А.В. Юность науки. Жизнь и идеи мыслителей экономистов до Маркса. М.: Политиздат, 1985.– 367 с.
6. Аткинсон Э.Б. Стиглиц Д.Э. Лекции по экономической теории государственного сектора. М.: Аспект пресс, 1995.– 832 с.
7. Аукуционек С.П. Теория перехода к рынку. М.: SvR-Аргус, 1995.– 104 с.

Mövzu 5. Makroiqtisadiyyat.

Milli hesablar sistemi. Makroiqtisadi göstəricilər. Ümummilli məhsul. Ümummilli məhsulun dəyər və maddi-əşya tərkibi. Ümummilli məhsulun funksional formaları: Ümumdaxili məhsul, xalis məhsul, son məhsul, aralıq məhsul, milli gəlir. Ümummilli və ümumdaxili milli məhsulun sahələrə, xərclərə və gəlirlərə görə hesablanması metodları. Xərclər və nəticənin təhlili. Reallaşdırma nəzəriyyəsi.

Cəmiyyətin milli sərvəti, onun quruluşu və artırılması yolları.

Milli gəlir iqtisadi potensialın göstəricisi kimi. Milli gəlirin artım mənbələri. Milli gəlirin bölgüsü, yenidən bölgüsü və istifadə olunması. İstehlak və yığım fondlarının nisbəti və onların optimallaşdırılması. Milli gəlir əhalinin rifah halının təmin edilməsinin maddi əsasıdır. Adambaşına düşən milli gəlirin hesablanmasıdakı müxtəliflik və onların metodoloji əsasları.

Seminar məşğələsinin sualları:

1. Makroiqtisadiyyatın məzmunu və sahə quruluşu.
2. Makroiqtisadi göstəricilər sistemi.
3. Ümummilli məhsulun hesablanması üsulları.
4. Cəmiyyətin milli sərvəti: məzmunu və strukturu.

Əsas ədəbiyyat siyahısı:

1. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik, 2002-ci il.səh.120-140
2. Azərbaycan iqtisadiyyatı. Bakı, 1998-ci il.səh.35-49
3. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik, 2004-cü il.səh.63-86
4. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik, 2007-ci il.146-162

5. Z.Hüseynova. İqtisadi nəzəriyyə. Dərs vəsaiti. Bakı, 2007-ci il.səh.94-115
6. К.П.Макконнел, С.Л.БРЮ. Экономикс. Москва, 2009. səh.126-142
7. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik. E.Kərimov, B.Osmanov. Bakı, 2010.səh.153-176

Əlavə ədəbiyyat siyahısı:

1. Дегтярева И.В., Фахретдинова Г.Р. и др. Микроэкономика. — М.: Изд-во МАИ. — 2006.- 564 с.
2. Долан Эдвин, Линдсей Дэйвид. Микроэкономика. -СПб: Санкт-Петербург. Оркестр. — 1994.-324 с
3. Долан. Рынок: Микроэкономическая модель. — СПб: Автокомп. — 1992.-469с
4. Дубровская Е.С. Экономика: учебник / Е.С. Дубровская. – М.: ИНФРА-М. – 2012.- 528с.
5. Елецкий Н.Д. Экономическая теория. — Ростов- н-Д.: Март. — 2002. — 396 с.
6. Емцов Р.Г., Лукин М.Ю. Микроэкономика. -М.: ДИС. – 2004.-652 с.
7. Ефимов Е.Г. Экономика для юристов. — М.: Флинта. – 2001.-356 с.
8. Ильин С.С., Макаренков Н.Л. Основы экономики. Учебно-методическое пособие.- Ростов-на-Дону: Феникс – Москва, Национальный институт бизнеса. — 2004. — 672 с.
9. Журавлева Г.П. Экономика: учебник. — М.: Юристь. — 2002. — 574 с.

Mövzu 6. Məşğulluq və işsizlik.

Məşğulluq anlayışı. Məşğulluq haqqında təlimlər. Məşğulluğa neoklassik yanaşma. Məşğulluq haqqında Keynsin nəzəriyyəsi. Məşğulluğun monetarist, institusional və marksist izahı.

Əmək dairəsi (sferası) və əmək bazarı. İş qüvvəsi və məşğulluq. Əmək resursları və məşğulluq dərəcəsi. Əmək bazarının tənzimlənməsi.

İşsizliyin mahiyyəti. İşsizliyin səbəbləri və formaları. İşsizliyin göstəriciləri. Friksion, struktur, institusional, tsiklik və könüllü işsizlik.

İşsizliyin tənzimlənməsinin zəruriliyi və istiqamətləri. Yeni iqtisadi sistemə keçid dövründə işsizliyin xüsusiyyətləri.

İşsizlik şəraitində əhəlinin sosial müdafiəsi problemləri.

Seminar məşğələsinin sualları:

1. Məşğulluq anlayışı və onun mahiyyəti.
2. İşsizlik və onun yaranma səbəbləri.
3. İşsizliyin növləri.
4. Azərbaycanada məşğulluq və işsizlik problemləri və onların aradan qaldırılması yolları.

Əsas ədəbiyyat siyahısı:

1. İqtisadi nəzəriyyə. Bakı 1993-cü il.səh.54-68
2. İqtisadiyyat (iqtisadi nəzəriyyənin əsasları)
Bakı, 1998-ci il.səh.86-119
3. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik, 2007-ci il.səh.150-171
4. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik, 2002-ci il.131-140

5. Azərbaycan iqtisadiyyatı. Dərslik (red. İ.H.Aliyev). Bakı, 1998-ci il.səh.64-82
6. S.İbadov. İqtisadiyyat. Dərslik. BDU. Bakı, 2008.səh.78-95
7. Z.Hüseynova. İqtisadi nəzəriyyə. Dərs vəsaiti. Bakı, 2007-ci il.səh.85-104
8. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik. E.Kərimov, B.Osmanov. Bakı, 2010.səh.146-178

Əlavə ədəbiyyat siyahısı:

1. Макроэкономика. /Под ред.И.П. Николаевой. — М.:Юнити-Дана. — 2002. — 319 с.
2. Макроэкономика. /Под ред.И.В. Новиковой, Ю.М.Ясинского Курс интенсивной подготовки. — СПб.: ТетраСистемс. — 2008.
3. Макроэкономика. /Под ред.Л.П. Зеньковой. — М.: Новое знание. — 2002. — 244 с.
4. Макроэкономика: теория и российская практика. Учебник для вузов. Под ред. А.Г.Грязновой, Н.Н.Думной. 2-е изд.-2005.- 688 с.
5. Макроэкономика. Курс интенсивной подготовки. /Под ред.И.В. Новикова, Ю.М. Ясимского. — Мн.: ТетраСистемс. — 2009. — 272 с.
6. Макроэкономика. Курс лекций. — Иркутск: Изд-во БГУЭП. — 2002. — 288с.
7. Макроэкономика. Курс лекций. /Шевчук Д.А. — М.: ЭКСМО. — 2009. — 145 с.
8. Макроэкономика. Экспресс-курс. /Марыганова Е.А., Шапиро С.А. — М. Кнорус. — 2010. — 302 с.

Mövzu 7. Bazar iqtisadiyyatı və bazar.

Bazar iqtisadiyyatının genetik əsasları və mahiyyəti.

Bazar iqtisadiyyatının xarakterik cəhətləri.

Bazar iqtisadiyyatının modelləri, onların frqləndirici cəhətləri. Keçid dövründə Azərbaycanda iqtisadiyyatın formalaşması. Bazar iqtisadiyyatının Azərbaycan modeli.

Bazarın məzmunu, funksiyaları. Bazarın obyektləri və subyektləri. Bazarın növləri: əmtəə, iş qüvvəsi, xidmətlər və qiymətli kağızlar bazarı. Bazar infrastrukturunda birja və onun fəaliyyət mexanizmi. Birjanın subyektləri. Diler, makler və brokerlərin fəaliyyəti.

Liberal bazar modelinin spesifik xüsusiyyətləri. Xüsusi mülkiyyətin iqtisadiyyatda üstün mövqeyi. Dövlət tənzimlənməsinin məhdud xarakter daşması, sosial siyasətin qalıq prinsipi əsasında reallaşması. Sosial məsrəflərin dövlət büdcəsində xüsusi çəkisi.

Sosial yönümlü bazar iqtisadiyyatı modeli. Dövlət mülkiyyətinin və dövlət sektorunun üstün rol oynaması. Tənzimlənmənin kredit-pul siyasəti vasitəsilə həyata keçirilməsi.

Sosial-demokratik bazar modelinin xarakterik xüsusiyyətləri. Əmək münasibətlərinin dövlət səviyyəsində tənzimlənməsi. Sosial xidmətlərin əsasən pulsuz ödənilməsi.

Azərbaycanda bazar iqtisadiyyatı modeli haqqında.

Seminar məşğələsinin sualları:

1. Bazar iqtisadiyyatı: mahiyyəti və əsas cəhətləri, yaranmasının tarixi.

2. Bazar: məzmunu və növləri. Bazar modelləri. Bazarın funksiyaları.
3. Bazar qanunları. Birja; rolu və növləri. Broker, diler və maklerin fəaliyyəti.

Əsas ədəbiyyat siyahısı:

1. İqtisadi nəzəriyyə. Bakı 2007-ci il.səh.76-94
2. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik, 2002-ci il.səh.131-148
3. İqtisadiyyat (iqtisadi nəzəriyyənin əsasları) 1998-ci il. səh.86-103
4. Z.Hüseynova. İqtisadi nəzəriyyə. Dərs vəsaiti. Bakı, 2007-ci il. səh.178-194
5. S.İbadov. Azərbaycan iqtisadiyyatı. Dərslik. BDU. Bakı, 1998. səh.83-96
6. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik. E.Kərimov, B.Osmanov. Bakı, 2010. səh.185-203

Əlavə ədəbiyyat siyahısı

1. Матвеева Т.Ю., Никулина И.Н. Основы экономической теории. — М.: Дрофа. — 2005. — 442 с.
2. Матвеева Т.Ю. Введение в макроэкономику. Учебное пособие. 2-е изд. — М.: издательский дом ГУ ВШЭ. — 2010. — 511 с.
3. Мартынов В.А. Переходная экономика: теоретические аспекты, российские проблемы, мировой опыт. — М.: Экономика. — 2005. — 719 с.
4. Маховикова Г.А. Микроэкономика. — М.: Эксмо. — 2009. — 224 с.

5. Микроэкономика. Теория и российская практика /Под ред. А.Г. Грязновой и А.Ю.Юданова. 3-е изд. — М.: КноРус. — 2007. — 659с.
6. Микроэкономика. Гальперин В.М., Игнатьев С.М., Моргунов В.И. В 3 т. — СПб.: Экономическая школа ГУВШЭ. — 2008.-387с.
7. Микроэкономика: учебное пособие / А.Г. Ивасенко, Я.И. Никонов. – М.: КноРус. 2013.-489 с.
8. Мэнкью Грегори. Макроэкономика. — М: Изд-во МГУ. — 1994.-589с.
9. Мэнкью Г. Принципы экономикс. — СПб.: Питер. — 2012. — 670 с.

Mövzu 8. Bazar mexanizmi: tələb və təklif. Bazar qiymətlərinin formalaşması.

Tələbin mahiyyəti. Tələbat və tədiyə qabiliyyətli tələb. Tələbin funksiyası. Tələb qanunu. Fərdi və bazar tələbi. Tələbin qrafik təsviri. Tələbin – hərəkətverici amilləri. Tələbdə dəyişiklik və onun kəmiyyətinə təsir göstərən amillər.

Təklifin mahiyyəti. Təklifin funksiyası. Təklif qanunu. Fərdi və bazar təklifi. Təklifin qrafik təsviri. Təklifin hərəkətverici amilləri. Təklifdə dəyişiklik və onun kəmiyyətinə təsir göstərən amillər.

Qiymətin iqtisadi məzmunu və əmələ gəlməsinin əsas qanunauyğunluqları. Qiymətin əmələ gəlməsinin xərc amilləri. İctimai-zəruri əmək məsrəfləri. İstehsal xərcləri, dəyər və qiymət.

Qiymətin əmələ gəlməsində tələb və təklif amilləri. Qiymətin tələb və təklifdən asılılığı. Qiymətlərin bazar özünü tənzimlənməsində rolu. Müvazinət qiyməti və bazar müvazinəti.

Qiymətin funksiyaları. Qiymətqoymanın prinsipləri. Qiymətlərin dövlət tənzimlənməsi. Dövlət tənzimlənməsinin birbaşa və dolayı metodları.

Rəqabətin mahiyyəti. Bazar iqtisadiyyatı şəraitində mülkiyyət formalarının müxtəlifliyi və təsərrüfat fəaliyyətinin azadlığı. Rəqabətin meydana gəlmə şərtləri. Rəqabət bazar iqtisadiyyatının əsas elementlərindəndir. Rəqabət və istehsalın stimullaşdırılması. Rəqabətin tipləri və modelləri. Azad rəqabət şəraitində alıcı və satıcı. İnhisar rəqabəti şəraitində alıcı və satıcının davranışı.

İqtisadiyatda inhisarçılıq. İnhisarın yaranması və inkişafı. İnhisarın formaları. İnzibati-amirlik inhisarçılığın xüsusi formasıdır. İnhisarçılığın sosial-iqtisadi nəticələri və aradan qaldırılması yolları. Antiinhisar (Antitrust) qanunvericiliyi. Şerman qanunu, Kleyton qanun, Seller-Kefover düzəlişi.

Seminar məşğələsinin sualları:

1. Bazar iqtisadiyyatının fəaliyyət mexanizmi: tələb, təklif və qiymət. Tələb və təklifin yeni istehsal sahələrinin yaranmasına təsiri.
2. Dövlətin qiymətqoyma siyasəti.
3. Qiymətin yaranması və funksiyaları.
4. Rəqabət və inhisar anlayışı.

Əsas ədəbiyyat siyahısı:

1. İqtisadi nəzəriyyə. Bakı 2007-ci il. səh.158-176
2. Dərslük.İqtisadi nəzəriyyə.Bakı,1993-cü il.səh.159-176
3. Dərslük. İqtisadi nəzəriyyə. 2002-ci il. səh.186-199
4. İqtisadiyyat.Bakı, 1998-ci il. səh.121-134

5. F.Abbasov. Bazar iqtisadiyyatının əsasları. Dərs vəsaiti. Bakı, 1996-cı il. səh. 76-95
6. Z.Hüseynova. İqtisadi nəzəriyyə. Dərs vəsaiti. Bakı, 2007-ci il. səh.153-172
7. К.П.Макконнел, С.Л.БРЮ. Экономикс. Москва, 2009. səh.113-118
8. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik. E.Kərimov, B.Osmanov. Bakı, 2010. səh.235-254

Əlavə ədəbiyyat siyahısı:

- 1 . Самуэльсон. Экономика. - М.: НПО Алгон. — 1993.
2. Селищев А.С. Макроэкономика. - СПб.: Питер. - 2005.- 469с.
3. Сидоров В.А., Кузнецов Е.Л., Пак О.А. Экономика.- М.: Экономистъ. – 2006.
4. Слагода В.Г. Экономика. — М.: Форум. — 2013. — 224 с.
5. Сломан Дж., Сатклифф М. Экономикс. Пер. с англ., 5-е изд. — СПб.: Питер. — 2007.- 832 с.
6. Соболев А.В., Соловых Н.Н. Экономическая теория. — М.: Дашков и К. — 2009. — 552 с.
7. Современная экономика. Учебное пособие. /Под ред. Мамедова О.Ю. — Р-н/Д: Феникс. — 2011. — 456 с.
8. Современная экономическая теория. /Под ред. Дж. Харвея. — М.: Юнити-Дана. — 2012. — 703 с.
9. Станковская И.К., Стрелец И.А. Экономическая теория. — М.: Эксмо. — 2010. — 480 с.

Mövzu 9. Maliyyə münasibətləri, dövlət büdcəsi və vergilər.

Maliyyənin zəruriliyi, mahiyyəti və vəzifələri. Maliyyə sistemi və onun ünsürləri. Maliyyənin maddi əsası.

Dövlət büdcəsi. Büdcənin gəlir və xərclərinin quruluşu. Büdcə sistemi. Büdcə gəlirlərinin mənbələri. Büdcə gəlir və xərclərinin mütənasibliyi.

Büdcə kəsiri, onun sosial-iqtisadi nəticələri və aradan qaldırılması yolları.

Azərbaycan dövlətinin maliyyə siyasəti sahəsində son tədbirləri, qəbul etdiyi qanun və qərarlar.

Ümumdünya maliyyə böhranı: yaranma səbəbləri. Böhranın dünya iqtisadiyyatına və həmçinin Azərbaycan iqtisadiyyatına təsiri. Azərbaycan hökumətinin böhranın təsirini zəiflətmək üçün yürütdüyü qabaqlayıcı, profilaktik iqtisadi siyasət.

Verginin zəruriliyi, mahiyyəti və vəzifələri. Vergi sistemi. Vergilərin növləri. İstehsalın və bazarın tənzimlənməsində vergilərin əhəmiyyəti. Maliyyə-vergi sistemi və iqtisadiyyatın sabitləşdirilməsi problemləri.

Dövlətin vergi siyasəti və onun əsas istiqamətləri. Dövlət xərclərinin və vergilərin tənzimlənməsində fiskal siyasətin rolu. Fiskal siyasətin inflyasiyaya təsiri. Laffer əyrisi.

Seminar məşğələsinin sualları:

1. Maliyyənin mahiyyəti və funksiyaları.
2. Dövlət büdcəsi, onun strukturu, büdcə kəsiri.
3. Büdcə kəsirinin aradan qaldırılması yolları.
4. Dövlətin vergi sistemi, onun quruluşu. Vergilərin növləri. Dövlətin vergi siyasəti.

Əsas ədəbiyyat siyahısı:

1. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik. 2002-ci il. səh.264-290
2. Maliyyə. Bakı, 2007-ci il. səh.35-62
3. Vergilər. Bakı, 1998-ci il. səh.40-57
4. Vergitutmanın nəzəri və metodoloji əsasları. Bakı, 2001-ci il. səh.27-48
5. К.П.Макконнел, С.Л.БРЮ. Экономикс. Москва, 2009. səh.156-162
6. Z.Hüseynova. İqtisadi nəzəriyyə. Dərs vəsaiti. Bakı, 2007-ci il. səh.265-286
7. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi. Bakı, 2014.
8. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik. E.Kərimov, B.Osmanov. Bakı, 2010. səh.313-345

Əlavə ədəbiyyat siyahısı:

1. Лащев А.М. Общая экономическая теория. — СПб.: Питер. — 2003. — 282 с.
2. Лемещенко П.С. Современная политическая экономия. — М.: Книжный дом. — 2005.-389 с.
3. Лемещенко П.С. Экономика: университетский курс. — М.: Книжный дом. 2007. — 704с.
4. Липсиц И.В. Экономика. — М.: Омега – Л. — 2007. — 656 с.
5. Лобачева И.Н. Экономическая теория. — М.: Высшее образование. — 2008.-322 с.
6. Макроэкономика. /Под ред.И.В. Новиковой, Ю.М.Ясинского Курс интенсивной подготовки. — СПб.: ТетраСистемс. — 2008.-562 с.

Mövzu 10. Pul-kredit və bank sistemi.

Dövlətin pul-kredit siyasəti.

Pul tədavülünün mahiyyəti, məzmunu və quruluşu. Nağdsız pul dövriyyəsi, onun təşkili, prinsipləri və formaları. Nağd pul dövriyyəsinin iqtisadi məzmunu və onun təşkili. Pul tədavülü qanunları. Tədavül üçün lazım olan pulun miqdarının müəyyən edilməsi. Pul sistemləri, onun formaları və inkişafı. Azərbaycanda bazar iqtisadiyyatına keçid şəraitində pul sistemi, pul tədavülünün tənzimlənməsi və sabitləşməsi problemləri.

Kreditin zəruriliyi, mahiyyəti və formaları. Kreditin prinsipləri. Kredit sistemi. Kredit-maliyyə institutları: mərkəzi bank kommersiya bankları. İxtisaslaşmış maliyyə-kredit təşkilatları. Mərkəzi bankın funksiyaları. Bank əməliyyatları: passiv, depozit, aktiv və fond əməliyyatları, bank xidmətləri. Bank kreditinin xüsusiyyətləri. Bank əməliyyatlarının qarşılıqlı əlaqələri. Azərbaycanda bank sisteminin xüsusiyyətləri.

Kredit siyasəti. Kredit siyasətinin məqsədi və alətləri. Məcburi ehtiyatlar. Əlavə ehtiyatlar. Uçot dərəcəsinin dəyişməsi. Açıq bazarda əməliyyatlar. Sərt pul siyasəti. Çevik pul siyasəti.

Qiymətli kağızlar. Qiymətli kağızların növləri və onların tədavülü şərtləri. Qiymətli kağızların ilkin və törəmə bazarları. Qiymətli kağızların cari dəyərinin müəyyən edən amillər.

Fond birjalarının fəaliyyət mexanizmi.

Seminar məşğələsinin sualları:

1. Müasir pul sisteminin mahiyyəti və tipləri.
2. Kredit və onun mahiyyəti, funksiyaları və rolu.
3. Bank sistemi, bankların növləri Mərkəzi Bankın funksiyaları.
4. Fond birjalarının xüsusiyyətləri.

Əsas ədəbiyyat siyahısı:

1. Maliyyə. Bakı, 2007-ci il.səh.64-86
2. İqtisadi nəzəriyyə. Bakı, 2007-ci il. səh.268-293
3. Dərslik. İqtisadi nəzəriyyə. Bakı, 2002-ci il. səh.230-254
4. İqtisadiyyat. Bakı, 1998-ci il. səh.214-225
5. Z.Hüseynova. İqtisadi nəzəriyyə. Dərs vəsaiti. Bakı, 2007-ci il. səh.258-274
6. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik. E.Kərimov, B.Osmanov. Bakı, 2010. səh.296-325

Əlavə ədəbiyyat siyahısı:

1. Журавлева Г.П. Экономика: учебник. — М.: Юристъ. — 2002. — 574 с.
2. Жутовская Т.С. Экономическая теория. — Тюмень: Истина. — 2006. — 576 с.
3. Ивашковский С.Н. Микроэкономика. М.: Дело. — 2009. — 472с.
4. Ивашковский С.Н. Макроэкономика. — М.: Дело. — 2002. — 471с.
5. Игошин Н.В. Экономика. Учебное пособие. — М.: Юнит. — 2004. — 607 с.
6. Ильин С.С., Маренков Н.Л. Основы экономики. — Ростов-н-Д: Феникс. — 2004.
7. Ильин С.С., Васильева Т.И. Экономика. — М.: Эксмо. — 2004. — 544 с.
8. Иохин В.Я. Экономическая теория: введение в рынок и микроэкономический анализ. — М.: Юристъ. — 2000. 861 с.

Mövzu 11. İqtisadiyyatın dövlət tərəfindən tənzimlənməsi.

İqtisadiyyatın dövlət tərəfindən idarə olunmasının mahiyyəti. İqtisadi təsisatlar. İqtisadiyyatın dövlət tənzimlənməsinin mahiyyəti və zəruriliyi. Dövlətin iqtisadiyyata müdaxiləsinin həddləri. İqtisadiyyatın dövlət tənzimlənməsinin tipləri. İqtisadiyyatın tənzimlənməsi haqqında baxışlar və onların təkamülü: klassik, neoklassik, monetar, keynsçi, konservativ, neokonservativ və müasir modellər. Dövlətin iqtisadi tənzimləmə funksiyaları. İqtisadiyyatın dövlət tənzimlənməsinin forma və metodları. İnzibati və iqtisadi tənzimləmə, onların qarşılıqlı əlaqəsi. Dövlət tənzimlənməsinin obyekt və subyektləri. İqtisadiyyatın dövlət tənzimlənməsinin vasitələri və mexanizmi. Mərkəzi, strateji, indikativ planlaşdırma və proqnozlaşdırma. Dövlətin iqtisadi siyasətinin mahiyyəti. Fiskal və monetar iqtisadi siyasət. İqtisadi siyasətin formalaşdırılmasını müəyyən edən amillər və ictimai mühit. Keçid mərhələsində Azərbaycanda iqtisadiyyatın dövlət tənzimlənməsinin xüsusiyyətləri.

Seminar məşğələsinin sualları:

1. İqtisadiyyatın dövlət tənzimlənməsinin məqsədi.
2. İqtisadiyyatın tənzimlənməsində fiksəl siyasətin rolu.
3. İqtisadiyyatın tənzimlənməsinin Azərbaycan modeli.
4. Dövlətin iqtisadi siyasətinin formalaşmasına təsir edən amillər.

Əsas ədəbiyyat siyahısı:

1. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik. 2002-ci il. səh.320-342
2. İqtisadiyyat. Bakı, 1998-ci il. səh.225-246
3. İqtisadi nəzəriyyə. Bakı, 2007-ci il. səh.384-415
4. Azərbaycan iqtisadiyyatı. Dərslik. (red. İ.H.Aliyev). Bakı, 1998-ci il. səh.145-179
5. Z.Hüseynova. İqtisadi nəzəriyyə. Dərs vəsaiti. Bakı, 2007-ci il. səh.320-360
6. Экономическая теория. Учебник. (под ред. Г.П.Суравлёвой, В.И.Видяпина). Москва, 2002.
7. К.П.Макконнел, С.Л.БРЮ. Экономикс. Москва, 2009. səh.24-252
8. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik. E.Kərimov, V.Osmanov. Bakı, 2010. səh.320-354

Əlavə ədəbiyyat siyahısı:

1. Макроэкономика. /Под ред.И.П. Николаевой. — М.:Юнити-Дана. — 2002. — 319 с.
2. Макроэкономика. /Под ред.И.В. Новиковой, Ю.М.Ясинского Курс интенсивной подготовки. — СПб.: ТетраСистемс. — 2008.-560 с.
3. Макроэкономика. /Под ред.Л.П. Зеньковой. — М.: Новое знание. — 2002. — 244 с.
4. Макроэкономика: теория и российская практика. Учебник для вузов. Под ред. А.Г.Грязновой, Н.Н.Думной. 2-е изд.-2005.- 688 с.
5. Макроэкономика. Курс интенсивной подготовки. /Под ред.И.В. Новикова, Ю.М. Ясимского. — Мн.: ТетраСистемс. — 2009. — 272 с.

6. Макроэкономика. Курс лекций. — Иркутск: Изд-во БГУЭП. — 2002. — 288с.
7. Макроэкономика. Курс лекций. /Шевчук Д.А. — М.: ЭКСМО. — 2009. — 145 с.
8. Макроэкономика. Экспресс-курс. /Марыганова Е.А., Шапиро С.А. — М.: Кнорус. — 2010. — 302 с.
9. Макроэкономика: продвинутый уровень: курс лекций / Б.Е. Бродский. — М.: Магистр: ИНФРА-М. — 2012. 336с.

Mövzu 12. Keçid dövrü iqtisadiyyatı. Azərbaycanın beynəlxalq iqtisadi əlaqələri.

Keçid dövrü iqtisadiyyatı nəzəriyyələri. Keçid iqtisadiyyatının tipləri, ünsürləri və əsas cəhətləri. Keçid iqtisadiyyatının modelləri.

Keçid iqtisadi sisteminin xarakterinə təsir göstərən amillər. Amillərin məzmunu, quruluşu. İnzibati-amirlik sistemindən bazar sistemə keçidin zəruriliyi və mahiyyəti. Bazar iqtisadiyyatına keçidin başlıca vəzifələri. İqtisadi islahatlar proqramı.

Keçid mərhələsində iqtisadi münasibətlərin formalaşmasının ilkin şərtləri: özəlləşdirmə, dövlətsizləşdirmə, iqtisadiyyatın inhisarsızlaşdırılması, sahibkarlıq fəaliyyətinin təmin edilməsi və s.

Yeni mülkiyyət formalarının yaranması və qarışıq iqtisadiyyat. Keçid dövrü iqtisadiyyatının təkrar istehsal prosesinin makroiqtisadi və mikroiqtisadi xüsusiyyətləri.

Keçid iqtisadiyyatının fəaliyyət mexanizmi. Keçid mərhələsində iqtisadi proseslərin idarə olunmasında, dövlət tənzimlənməsi və bazar mexanizminin rolu.

Azərbaycanda keçid iqtisadiyyatının formalaşmasının qanunauyğunluqları və xüsusiyyətləri. İqtisadi islahatlar və onların həyata keçirilməsi. Keçid iqtisadiyyatının Azərbaycan modeli.

Azərbaycanda beynəlxalq iqtisadi əlaqələrin formalaşmasının əhəmiyyəti və istiqamətləri. Dünya iqtisadiyyatında Azərbaycanın yeri və rolu. Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişaf proqramında xarici iqtisadi münasibətlərin yeri. Xarici iqtisadi siyasətin əsas prinsipləri və Azərbaycanın beynəlxalq iqtisadi əlaqələri.

Azərbaycan Respublikasının xarici ticarət dövriyyəsi. İdxal və ixracın strukturu və dinamikası. İxracın və idxalın tənzimlənməsi. Azərbaycanın inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələrlə beynəlxalq iqtisadi münasibətlərinin xüsusiyyətləri.

Seminar məşğələsinin sualları:

1. Milli iqtisadiyyat anlayışı. Milli iqtisadiyyatın formalaşmasına təsir edən amillər.
2. Milli iqtisadiyyatın mülkiyyət çoxnövçülüyü əsasında bazar iqtisadiyyatı istiqamətində formalaşdırılması.
3. Azərbaycanın beynəlxalq iqtisadi əlaqələri.
4. “Əsrin müqaviləsi”. Azərbaycan neftinin dünya bazarına çıxarılması.

Əsas ədəbiyyat siyahısı:

1. Dərslik. İqtisadi nəzəriyyə. Bakı, 2002-ci il. səh.294-315
2. Dərslik. İqtisadi nəzəriyyə. Bakı, 2007-ci il. səh.453-482
3. İqtisadiyyat. Bakı, 1998-ci il. səh.213-230
4. Azərbaycan iqtisadiyyatı. Bakı, 1998-ci il. səh.198-223
5. S.İbadov. İqtisadiyyat. Dərslik. BDU. Bakı, 2008. səh.260-284
6. Z.Hüseynova. İqtisadi nəzəriyyə. Dərs vəsaiti. Bakı, 2007-ci il. səh.321-352
7. Y.Camalov. “H.Əliyevin neft strategiyası davam edir”. Bakı, 2004.
8. İqtisadi nəzəriyyə. Dərslik. E.Kərimov, B.Osmanov. Bakı, 2010. səh.456-487

Əlavə ədəbiyyat siyahısı:

1. Ларионов И.К. Экономическая теория. — М.: Дашков и К. — 2008.
2. Ларионов И.К., Сильвестров С.И., Антипов К.С. Экономическая теория. Учебник для магистров. — М.: Дашков и К. — 2012. — 873 с.
3. Лашев А.М. Общая экономическая теория. — СПб.: Питер. — 2003. — 282 с.
4. Лемещенко П.С. Современная политическая экономия. — М.: Книжный дом. — 2005.
5. Лемещенко П.С. Экономика: университетский курс. — М.: Книжный дом. 2007. — 704с.

6. Липсиц И.В. Экономика. — М.: Омега – Л. — 2007. — 656 с.
7. Лобачева И.Н. Экономическая теория. — М.: Высшее образование. — 2008.
8. Лэйард Ричард. Макроэкономика. Курс лекций для российского читателя. — М: Джон Уайли энд Санз. — 1994.
9. Макеева Т.В., Васильева Е.В. Экономическая теория. Конспект лекций. — М.: Юрайт. — 2009. — 192 с.

Sillabus sualları:

1. İctimai-iqtisadi formasiya haqqında anlayış.
2. Bankların yaranması, onların fəaliyyəti.
3. Sahibkarlıq fəaliyyətinin obyektləri və subyektləri.
4. Bazar iqtisadiyyatının əsas amilləri.
5. “İqtisadiyyat” elminin predmeti və metodu.
6. Əmtəə birjası, onun növləri və fəaliyyəti.
7. Təklif və istehsal, onların vəhdəti.
8. Bazar iqtisadiyyatının əsasları.
9. Büdcə kəsiri və onun aradan qaldırılması.
10. Müəssisə, onun sosial-iqtisadi formaları.
11. Valyuta birjası, onun fəaliyyəti.
12. Vergi sisteminin mahiyyəti və prinsipləri.
13. Milli gəlirin bölgüsü.
14. Əmtəə istehsalı, onun mahiyyəti.
15. Müəssisənin istehsal fondlarının fiziki və mənəvi aşınması.
16. Xidmətlər birjası, onun fəaliyyəti.
17. Bazarın növləri və funksiyaları.
18. Sahibkarlıq fəaliyyətinin məqsədi.
19. Kapital haqqında anlayış, pulun kapitala çevrilməsi.
20. Müasir dövrdə xüsusi mülkiyyət haqqında anlayış.
21. Bazar iqtisadiyyatının əsası- tələb və təklif nəzəriyyəsi.
22. İqtisadi sistem haqqında anlayış.
23. Dövlət büdcəsinin quruluşu.
24. Milli gəlirin yaranması, bölgüsü və yenidən bölgüsü.
25. Əhalinin gəlirlərinin nominallığı və reallığı.
26. Bazar iqtisadiyyatının obyektləri və subyektləri.
27. Bazar iqtisadiyyatında tələb və təklifin tarazlığı.
28. İstehlak zənbili və onun mahiyyəti.
29. Bazar iqtisadiyyatı şəraitində yeni strukturların yaranması.

30. Pul sisteminin dövriyyəsi.
31. Ümumi daxili məhsulun qiymətləndirilməsi.
32. Bank kapitalı və onun mənfəəti-faiz.
33. Bazar mexanizmi – tələb və təklif.
34. Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq iqtisadi əlaqələrdə yeri.
35. Pulun monometalizm və bimetalizm sistemi.
36. Maddi istehsalın amilləri.
37. Menecment haqqında anlayış.
38. İctimai əmək bölgüsü və beynəlxalq əmək bölgüsü haqqında anlayış.
39. Pul sistemində pulun kütləsi, ona təsir edən amillər.
40. Müasir dövrdə qiymətlərin növləri.
41. “Əsrin müqaviləsi”, onun mahiyyəti.
42. Banklarda yaranan mənfəətin bölgüsü.
43. İstehsal münasibətləri ilə məhsuldar qüvvələri haqqında anlayış.
44. Azərbaycan Respublikasının xarici neft şirkətləri ilə bağlanan müqavilələri, onların mahiyyəti.
45. Əmtələrin dəyərinin quruluşu.
46. Respublika Mərkəzi Bankının funksiyaları.
47. Makroiqtisadiyyatın komponentləri.
48. Bazar iqtisadiyyatının funksiyaları.
49. Maliyyə nəzarəti və onun növləri.
50. Menecer, müəssisələrdə onun fəaliyyəti.
51. Respublikamızda bankların növləri.
52. Bazar iqtisadiyyatını idarə edən iqtisadi qanunlar.
53. Müasir dövrdə əmtənin qiymətinin funksiyaları.
54. Sahibkarlıq fəaliyyətinin əlamətləri.
55. İqtisadi böhranlar haqqında anlayış, iqtisadi tsiklin fazaları.
56. Bazar mexanizminin komponentləri.
57. Kənd təsərrüfatında rentanın növləri.

58. Dövlət büdcəsi, onun gəlir və xərc hissəsinin quruluşu.
59. Müəssisənin mənfəətinin bölüşdürülməsi.
60. Azərbaycan Respublikasında özəlləşdirmə, onun mahiyyəti və mərhələləri.
61. Bazarın növləri.
62. Maliyyənin anlayışı və dövlətin maliyyə siyasəti.
63. Bazar iqtisadiyyatı şəraitində milli gəlirin artırılmasının mənbələri.
64. Vergi sistemi və onun növləri.
65. İctimai əməyin bölgüsünün nəticələri.
66. Milli sərvətin quruluşu.
67. Müəssisələrin əsas və dövrüyyə fondları.
68. Ümummilli məhsulun yaranması.
69. Büdcə kəsiri və onun aradan qaldırılması.
70. Vergi sisteminin mahiyyəti və prinsipləri.
71. İşsizlik və onun növləri.
72. İnhisar rəqabəti şəraitində qiymətlərin əmələ gəlməsi.
73. Bazar mexanizmi-tələb və təklif.
74. Vergilərin müəssisənin iqtisadi vəziyyətinə təsirinin qiymətləndirilməsi.
75. Bazar iqtisadiyyatında tələb və təklifin tarazlığı.
76. Bank kapitalı və onun mənfəəti-faiz.
77. Bankların yaranması və onların fəaliyyəti.
78. Respublikamızda bankların növləri.
79. Müəssisənin mənfəətinin bölüşdürülməsi.
80. Bankların yaranmasının yolları.
81. Təklif və istehsal, onların vəhdəti.
82. Bazar iqtisadiyyatının əsasları.
83. Müəssisə, onun sosial-iqtisadi formaları.
84. Vergilərin müəssisənin iqtisadi vəziyyətinə təsirinin qiymətləndirilməsi.
85. Azərbaycan Respublikasının xarici neft şirkətləri ilə bağlanan müqavilələri, onların mahiyyəti.

86. Bazar iqtisadiyyatının funksiyaları.
87. Xidmətlər birjası, onun fəaliyyəti.
88. Müasir dövrdə xüsusi mülkiyyət haqqında anlayış.
89. Bazar iqtisadiyyatı şəraitində yeni strukturların yaranması.
90. İqtisadi böhranlar haqqında anlayış, iqtisadi tsiklin fazaları.

Terminoloji lüğət

Auksion – hərrac (açıq satış), bazarın növlərindən biri, bu bazarda əmtəələr ən yüksək qiymət təklif edənə satılır.

Alyans – müqavilə öhdəliyi əsasında yaradılan birlik, ittifaq və dəyərini hazır məhsulun üzərində hissə-hissə keçirməklə ödənilməsi.

Audit – müəssisələrin, firmaların və təşkilatların fəaliyyətinə maliyyə nəzarətinin həyata keçirilməsinin xüsusi forması.

Aralıq əmtəə – həmin il ərzində bazar məhsul istehsal etmək və sonra satmaq üçün ilkin emaldan çıxmış əmtəə.

Avrobonlar – ABŞ dolları, alman markası, kollektiv hesablaşma vahidi və sə valyutaların adlarında buraxılmış uzunmüddətli istiqrazlardır.

Avropa İqtisadi Birliyi (AİB) – bəzən “Ümumi bazar” da adlanır. 1957-ci il müqaviləsi əsasında Fransanı, Almaniyanı, İtaliyanı, Belçikanı, Niderlandı və Lüksemburqu birləşdirən iqtisadi qrup 1973-cü ilin yanvarında isə Yunanıstan daxil olmuşdur.

Akselerator – milli gəlirin artımı ilə kapital qoyuluşunun artımının əlaqəsini əks etdirən göstərici.

Aksent – pul, hesablaşma, mal sənədlərinin və yaxud əmtəələrin dəyərinin ödənilməsinə alıcının razılığı. Mal göndərişlərinə görə hesablaşma növü kimi geniş tətbiq olunur.

Amortizasiya fondu – müəssisənin (firmanın, şirkətin, təşkilatın və s.) xüsusi fondu. Bu təsərrüfat obyektlərinin işə yararlı vəziyyətdə saxlanılması çəkilən xərcləri maliyyələşdirmək məqsədinə xidmət edir.

Anthinsiar siyasət – iqtisadiyyatın dövlət tərəfindən tənzimlənməsinin əsas istiqamətlərindən biri.

Bazar seqmenti – marketinqin eyni bir sövqedici həvəslər (stimullar) dəstinə oxşar reaksiya verən istehlakçıların çoxluğu.

Bazarın konyukturu – hər hansı bir dövrdə tələbatla təklif arasında olan nisbəti müəyyən edən şərtlər məcmusu.

Bazarın təmər küzləşməsi – bazarda eyni növ əmtəə satışının iki, dörd yaxud səkkiz müəssisənin əlində cəmlənməsi.

Balans – idarə və təşkilatların maliyyə-təsərrüfat əməliyyatları üzrə tərtib edilmiş 1 sayılı hesabatı. Başqa sözlə buna mühasibat balansı da deyilir.

Barter – bir əmtəə və xidmətin digərilə naturak formada mübadiləsi (dəyişdirilməsi).

“Beyin axını” – yüksək təhsil almış mütəxəssislərin və yüksək ixtisaslı fəhlələrin xarici ölkələrə mühacirəti.

Birja – bazarın infrastrukturularından biri, alqı-satqı prosesi ilə məşğul olan bazarın təşkilati formalarından biri.

Bonus – 1) əlavə mükafatlandırma; 2) saziş şərtlərinə uyğun olaraq alıcının satıcıya güzəştləri.

Broker – alqı-satqıda yalnız vasitəçilik edir və buna görə mənəfət götürür. Diler isə aldığı əmtəənin sonra baha qiymətə sata bilir.

Bazar konyunkturu – bazarın vəziyyəti, şəraiti məlum vaxtda konkret regionda məhsulun satışının sosial-iqtisadi, ticarət-təşkilat və digər şərtləri hər hansı bir dövrdə tələblə təklif arasında olan nisbəti müəyyən edən şərtlərin məcmusu.

Bretton-Vuds sistemi – 1944-cü ildə yaradılmış beynəlxalq valyuta sistemi. Əsas cəhəti qızıl dollar standartı olmasıdır. ABŞ hökuməti onun mübadiləsinə təminat verir. Beynəlxalq valyuta tənzimlənməsi. Beynəlxalq Valyuta Fondu tərəfindən həyata keçirilir.

Cobber– tez alıb-satmaq üçün iri partiyalarla məhsul alan müəssisə.

Debitor – borclu; müəssisəyə (firmaya), təşkilata pul borcu olan hüquqi və fiziki şəxs.

Denominasiya – kağız pul vahidinin müəyyən edilmiş nisbətdə iri pul vahidlərinə dəyişdirilməsi.

Dempinq siyasəti – rəqabət mübarizəsi formalarından biri olub, xarici bazarlarda əmtələrin istehsal xərclərindən ucuz qiymətə satılması siyasəti.

Depozit – müəyyən məqsədlə saxlamaq üçün bank və ya başqa kredit idarələrinə verilən pul və qiymətli kağız.

Devalvasiya – valyuta kursunun rəsmi aşağı salınması; ölkənin pul sisteminin sabitləşdirilməsi məqsədilə qanunvericilik qaydasında milli pul vahidinin, qızılın məzənnəsinin aşağı salınması və ya kağız pulun rəsmi kursunun qızıla və digər ölkələrin valyutasına nəzərən endirilməsi.

Defilyasiya – tədavülə lazım olan kağız pulun miqdarını qızılın miqdarına daha çox uyğunlaşdırmaq üçün tədavüldən artıq pul kütləsinin çıxarılması. İnflyasiyanın sürətinin aşağı salınması.

Dövriyyə fondları – məhsuldar fondların dəyərini bir istehsal prosesində yeni əmtəənin üzərinə bütövlükdə keçirən vəsaitlər.

Debet – ikitərəfli cədvəl formasında olan mühasibat hesabının sol tərəfi. Bu hesabdən pul vəsaitlərinin, əmtəə-material dəyərlərinin (hazır məhsul, tamamlanmış istehsal, materiallar, yanacaq və s.) vəziyyəti və hərəkətini qeyd etmək üçün istifadə edilir.

Dezinflyasiya – inflyasiyanın artımı sürətinin qismən azaldılması və yaxud onun bütövlükdə ləğv edilməsi.

Differensial əmək haqqı – bir və ya bir qrup fəhlənin (qulluqçunun) aldığı əmək haqqı ilə digər fəhlə və ya fəhlələr qrupunun aldığı əməl haqqı arasında fərq. Buna bəzən “fərqli əmək haqqı” da deyirlər.

Dou-cons – aksiya bazarının göstəricisi (ABŞ-ın 30 iri sənaye kampaniyası üzrə aksiya kurslarının orta göstəricisi).

Emitent– dövriyyəyə kağız pul, qiymətli kağızlar, ödəniş-hesablaşma sənədləri buraxan dövlət, müəssisə, idarə təşkilat.

Ekspansiya – ən iri müəssisələrin (firmaların, şirkətlərin və s.) inhisar birliklərinin və qruplarının, eləcə də ayrı-ayrı ölkələrin iqtisadiyyat sahəsində təsiretmə dairəsinin genişlənməsi.

Əmtəə nomenklaturası – konkret satıcı tərəfindən bilavasitə alıcılara təkkif edilən bütün əmtəə (mal, xidmət, məhsul) çeşidi, qrupları və əmtəə vəqidlərinin məcmusu.

Əmək – insanın əqli və fiziki qabiliyyətinin məcmusu, əmtəə istehsalı və xidmətlər zamanı insanın məqsədə uyğun fəaliyyəti.

Əmtəə – satış üçün istehsal olunmuş mal.

Əsas fondlar – istehsal prosesində uzun müddət iştirak edərək natural formasını saxlayan, işləndikdə öz dəyərini hazır məhsulun üzərinə hissə-hissə keçirən əmək vəsaitləri.

Overdroft – bank təcrübəsində geniş istifadə edilən qısa müddətli kredit forması.

İpoteka – uzunmüddətli borc almaq məqsədilə daşınmaz əmlakın (torpağın, tikililərin və s.) girov qoyulması.

İnhisar – 1) bu və ya digər məhsulun istehsalı və satışının əhəmiyyətli hissəsini öz əlində toplayan və bazarda hökmranlıq edən iri müəssisələr, firmalar və yaxud birliklər; 2) bu və ya digər fəaliyyətin həyata keçirilməsində müəssisələrə, yaxud fiziki şəxslərə dövlətin verdiyi müstəsna hüquq.

İnflyasiya – tədavüldə olan (pul kütləsinin artıqlığı), alıcılıq qabiliyyətinin aşağı düşməsi.

İmpulsiv tələb – alıcının bazarda ilk dəfə rastlaşdığı yeni növ əmtəəyə qarşı yaranmış tələbi.

Klirinq – dövlətlər arasında banklar vasitəsilə nağdsız haqq-hesab.

Kartel – eyni istehsal sahəsinin müəssisələrinin birliyi. Burada birləşən müəssisələr istehsal və kommersiya sahələrində öz müstəqilliklərini saxlayırlar. Ancaq qiymət, satış bazarları, eyni texnologiyanın patentlərinin mübadiləsi və sair haqqında razılığa gəlirlər, saziş bağlayırlar.

Konqlomerat birliyi – müxtəlif məhsulların bir-birilə rəqabət aparmayan məhsullar istehsalını həyata keçirən və bir firmaya məxsus olan müəssisələr qrupu.

Konsern – 1) formal olaraq müstəqil, lakin üzərlərində maliyyə nəzarəti qoymaq yolu ilə bir sıra müəssisələri birləşdirən inhisar birliyi; 2) çoxsahəli səhmdar cəmiyyəti, elmi-texniki tədqiqini və istehsalı inkişaf etdirmək, investisiya və maliyyə fəaliyyətini böyükdən həyata keçirmək məqsədilə sənaye, ticarət, nəqliyyat, xidmət dairələri, maliyyə müəssisələrinin könüllü birləşmə forması.

Konqlomerat – texnoloji cəhətdən bir-biri ilə əlaqəsi olmayan müxtəlif sahələrin müəssisələrinin xüsusi konsern tipi.

Qiymət indeksi – qiymətin nisbi dəyişməsinə orta kəmiyyətə ifadə edən əmsal.

Qapalı inhisar – rəqabət üçün müəyyən edilmiş bütün hüquqi sənədlər vasitəsilə müdafiə olunan inhisar.

Lizinq – istehsal vasitələrinin, maşınların, dəzgahların, nəqliyyat vasitələrinin, istehsal təyinatlı binaların və s. müəyyən müddətə icarəyə verilməsi. (lizinq kompaniyaları onları alıb icarəyə verirlər).

Likvidlik – bir və ya bir qrup fiziki və hüquqi şəxsin (müəssisənin, firmanın, təşkilatın və s.) öz maliyyə öhdəliklərini ödəmək imkanlarını əks etdirən göstərici.

Limited (LTD) – hər hansı müəyyən bir kompaniyanın, yoldaşlıq müəssisəsinin, bankın və s. öz üzərinə götürdükləri öhdəliklərə görə məhdud cavabdehlikləri.

Monetarizm – iqtisadiyyatı sabitləşdirmək və resurslardan daha yaxşı istifadə etmək siyasəti yeridərkən pulun rolunu üstün tutan nəzəriyyə.

Marketing – tələbat amilləri məsələlərinin ətraflı öyrənilməsi və onların aktiv qeydiyyatı ilə məşğul olması; ehtiyacların və tələbatın tədavi vasitəsilə ödənilməsinə yönəldilmiş fəaliyyətin növü.

Preyskurant – məhsulun, əmtəənin və müxtəlif xidmətlərin qiymətləri üzrə məlumat sənədi.

Penya (cərimə) – qanun və ya saziş ilə müəyyən edilmiş müqavilə şərtlərinin vaxtında yerinə yetirilməməsi üçün alınan pul vəsaitinin miqdarı.

Rantye – pulun və yaxud qiymətli kağızı borc verməklə onun aldığı faizlə yaşayan şəxs.

Saldo – 1) məlum vaxt müddətində pulların və digər təsərrüfat vasitələrinin və mənbələrin mədaxili ilə məxarici arasındakı fərq; 2) gəlir və xərcin yekunları arasındakı fərq.

Staqflyasiya – istehsalın aşağı düşməsi və durğunlaşması (stansiya) ölkədə yüksək işsizlik səviyyəsi ilə müşahidə olunan inflasiya, eyni zamanda qiymətlərin qalxması ilə səciyyələnir.

Şedula – gəlir vergilərinin məbləğini müəyyən etmək üçün gəlir mənbələrinin dərəcələrə ayrılması.

Valyuta blokadası – hər hansı bir ölkə və yaxud ölkələr qrupu tərəfindən digər ölkəyə qarşı iqtisadi sanksiyaları tətbiq etmələri, onun hesablaşmalarının normal gedişini pozması və iqtisadiyyatının zəiflədilməsi məqsədini güdən valyuta tədbirləri sisteminin həyata keçirilməsi.

Valyuta kotirovkası – milli pul vahidi kursunun xarici valyutaya çevrilməsi.